

ύφος [style]

Πρόκειται για μια έννοια που έχει λάβει πολλούς ορισμούς κυρίως στο πλαίσιο της ρητορικής και της θεωρίας της λογοτεχνίας. Μόνο τις τελευταίες δεκαετίες το ύφος αποτέλεσε αντικείμενο συστηματικής γλωσσολογικής διερεύνησης. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, το ύφος (και όχι ειδικά το λογοτεχνικό ύφος) μπορεί να μελετηθεί από τρεις οπτικές, που αντιστοιχούν στους βασικούς συντελεστές μιας επικοινωνιακής περίπτωσης (πραγματικότητα, πομπό και δέκτη). Πρώτον, από τη σκοπιά της αναφοράς της γλώσσας στην πραγματικότητα, το ύφος αντιμετωπίζεται ως *το σύνολο των πιθανών γλωσσικών μορφών που μπορούν να εκφράσουν ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο*. Έτσι, ένα συμβάν μπορεί στο στόμα μιας σειράς αυτοπτών μαρτύρων να καταλήξει σε πολύ διαφορετικές γλωσσικές πραγματώσεις (αφηγήσεις), διατηρώντας ωστόσο ένα στοιχειώδη πληροφοριακό πυρήνα. Η προσέγγιση αυτή, που προσφέρεται για τη συγκριτική εξέταση του ύφους, προϋποθέτει την ύπαρξη ενός «σημαινομένου» (δηλαδή της εξωγλωσσικής ύλης) πριν από την επιλογή του «σημαίνοντος» (δηλαδή της γλωσσικής μορφής που θα το καταστήσει ανακοινώσιμο). Αλλά μια γλωσσική μορφή δεν μπορεί να αφήσει ανέπαφο τον πυρήνα ενός περιεχομένου. Δεύτερον, από τη σκοπιά του ομιλητή/συγγραφέα το ύφος αντιμετωπίζεται *ως δυνατότητα επιλογής γλωσσικών σχημάτων*, ως ατομικό ύφος (πρβ. την κυρίαρχη παραδοσιακή αντίληψη για το ύφος). Παράδειγμα: *Μήπως θα μπορούσατε, σας παρακαλώ, να περιμένετε;/Σας πειράζει να περιμένετε λιγάκι; / Περιμένετε λιγάκι. / Περιμένετε. / Περίμενε.* κ.ά. Αυτό που φαίνεται ως ατομική επιλογή στην πραγματικότητα προσδιορίζεται (εν μέρει τουλάχιστον) από συμφραστικούς παράγοντες. Είναι δύσκολο, λοιπόν, κανείς να μιλήσει για ατομικό ύφος αγνοώντας τα πολιτισμικά και καταστασιακά συμφραζόμενα ενός κειμένου ή λόγου. Τρίτον, από τη σκοπιά του ακροατή/αναγνώστη το ύφος αντιμετωπίζεται *ως παρέκκλιση από τις προσδοκίες τους*. Στην περίπτωση αυτή ύφος «παράγεται» από την απροσδόκητη χρήση της γλώσσας σε σχέση με τις προσδοκίες που ένα κοινό έχει διαμορφώσει για τον τρόπο (ή τους τρόπους) απόδοσης ενός συγκεκριμένου περιεχομένου. Το πρόβλημα με την προσέγγιση αυτή είναι οι αποκλίσεις μεταξύ των ακροατών/αναγνωστών που μπορεί να υπάρχουν ως προς την αξιολόγηση μιας γλωσσικής παρέκκλισης. Και αυτό γιατί ο τρόπος που ένα κοινό προσλαμβάνει το ύφος ενός κειμένου ή λόγου δεν εξαρτάται μόνο από το ίδιο το κείμενο/λόγο ή τον παραγωγό του, αλλά και από την ταυτότητα του κοινού και τις γενικότερες συμβάσεις που ορίζουν το κείμενο/λόγο.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=334